

بعد از پایان مهلت ثبت‌نام در انتخابات مجلس شورای اسلامی، چالش‌ی میان برخی اصلاح‌طلبان درباره کم‌وکیف ثبت‌نام‌فعالان سیاسی این جریان رخ داد، رسانه‌هایشان واکنش‌های متفاوتی نسبت به نام‌نویسی‌ها داشتند و در میان آنها برخی با مخاطب قرار دادن سران اصلاحات ازجمله محمدرضا عارف، رئیس شورای عالی سیاستگذاری گفتند کم کاری آنها باعث ثبت‌نام نه‌چندان چشمگیر اصلاح‌طلبان در مجلس شده‌است. روزنامه‌سازندگی در واکنش به این اتفاق شماره‌روز گذشته‌خودرابدون تیترا منتشر کرد.

ماجرا از چه قرار است؟

فرصت ثبت‌نام در انتخابات مجلس یازدهم عصر شنبه در حالی به پایان رسید که با وجود نام‌نویسی حدود ۱۶ هزار نفر، به‌جز ثبت‌نام محمدباقر قالیباف که البته آن‌هم قریبالسه‌ای شده‌بودوخیلی‌ها آن راقطعی می‌دانستند، هیچ اتفاق ویژه ومنحصربه‌فردی نیفتاد. از جانب اصلاح‌طلبان که پیش از این انتظار می‌رفت بعد از انتخابات‌های ۹۲ تا۹۶ که حاصل آن احساس پیروزی برای فعالان این طیف بود، این بار با ثبت‌نام انبوه و به میدان آمدن چهره‌های اصلی‌شان فضای سیاسی کشورارتحت‌تاثیر قرار دهند،تنهامجید انصاری وچهره‌هایی مانندعلی شکوری‌راد،شهیندخت‌ملارودی، محمدحسین مقیمی و محمدعلی افشانی به‌همراه چندتن از اعضای فراکسیون امید به‌عنوان مشهورترین‌ها به میدان آمدند و رواق‌نفرات اصلی‌تر وسرشناس آنها ورمیدان رقابت‌نشدند. از محمدرضا عارف که پیش از این اعلام شده بود بنایی برای شرکت در انتخابات ندارد تاچهره‌های منتقد او از جریان کارگزاران و حتی دیگر اعضای شورای عالی سیاستگذاری اصلاح‌طلبان و دبیران کل آنها و دیگر چهره‌های سیاسی ودانشگاهی شناخته‌شده. در کنار ثبت‌نام چهره‌های میانی و چند تن از چهره‌های اصلی وقابل‌اعتنا از جمع فعالان اصلاح‌طلب، مساله دیگری که درخصوص نام‌نویسی اصلاح‌طلبان در انتخابات یازدهم مجلس به چشم می‌آمد، عدم سازمان‌یافتگی وانجام یک حرکت منسجم و برنامه‌ریزی شده بود. به این معنا که اعضای این جریان که مدت‌ها درباره‌فرم وشکل حضور بحث و در رسانه‌هایشان درباره مجلس آینده وچگونگی شرکت وشکل‌گیری آن تبادل نظر کرده بودند و حتی متفق شده بودند که ایده‌هایی چون مشارکت مشروط باید کنار گذاشته‌شود، نتوانستند بابرنده‌ویژه‌ای شعار و گفتمانی که قابل ارائه به افکارعمومی باشد بروز و ظهور داشته باشند و کم‌فروغ‌تر از آنچه در رسانه‌هایشان می‌گفتند و می‌نوشتند، وارد میدان شدند.

چالش چقدر جدی بود؟

دونکنه‌ای که ذکر شدوقتی در کنار یک‌مخبر دیگر قرار گرفتند، مفهوم جدی‌تری یافتند ونظر اهالی رسانه و کارشناسان سیاسی

روایت اصلاح‌طلبان از چالش ناکارآمدی

محمد قوچانی در سرمقاله روزنامه‌سازندگی ۱۱ آذر ۹۸

واقعیت این است که با وجود باور به اصلاح‌طلبی نمی‌توان از کارنامه اصلاح‌طلبان چه در دولت، چه در مجلس و چه در شورای‌اشهر و شهرداری‌ها دفاع کرد. حتی با فرض پذیرش نقش جناح مقابل در عدم همکاری با اصلاح‌طلبان و آن فراتر برخی کارشنکنی‌های جناحی و حزبی، کارنامه اصلاح‌طلبان به‌خصوص در دوره‌اخیر در نهادهای انتخابی کامیاب نیست‌ودر ناامیدی وسرخورگی مردم وشهروندانی که به‌آنان رای داده‌اند، اثر مستقیم دارد. اگر در دولت بتوان گناه کارنامه اصلاح‌طلبان را به گردن اعتدال گرایان انداخت و اگر در مجلس می‌توان ضعف اصلاح‌طلبان را به حساب نااهرهای اصولگرایان معتدل گذاشت اما حداقل در شهرداری و شورای شهر تهران نمی‌توان از بار مسئولیت شانه‌ه خالی کرد و این واقعیتی دردناک است که ما اصلاح‌طلبان نتوانستیم انتظارات رای‌دهندگان را برآورده سازیم.

محمدسلامتی در گفت‌وگو با انتخاب ۱۱ شهریور ۹۸

اصلاح‌طلبان این امریاریافته‌اند که اگرضعفی در موقعیت کنونی وجود دارد، اصلاح‌طلبان که روحانی‌ر مورد حمایت قرار دادند باید پاسخگو باشند. اصلاح‌طلبان مسئولیت عملکرد فراکسیون امید در مجلس را می‌پذیرند. همچنین عملکرد شورای اسلامی شهر تهران نیز به‌پای اصلاح‌طلبان نوشته شده‌است. در این‌یو سطح اصلاح‌طلبان عملکرد ضعیف خود را می‌پذیرند. به‌نظر من ضعف عملکرد اصلاح‌طلبان -در شورای شهر تهران- را نمی‌توان مورد انکار قرار داد.

صادق زیباکلام در گفت‌وگو با انتخاب ۱۱ شهریور ۹۸

در مقطع کنونی، حال و روز اصلاحات، اصلاح‌طلبان و جریان وابسته به آنها بسیار غم‌انگیز و اسفناک است. عملکرد فراکسیون امید تاکنون ناامیدکننده بوده‌است. بیش از ۱۰۰ نفر به‌عنوان نمایندگان لیست اصلاح‌طلبان انتخاب شدند و تقریباً خاتمی به آنها مهر تایید زد اما عملکرد آنها در مجلس فاجعه‌بار بوده‌است. تیر خلاص را در این زمینه، عملکرد دوساله حسن روحانی در دوره دوم ریاست‌جمهوری به‌اصلاح‌طلبان زد. بسیاری از ۲۴۴ میلیون نفری که پای صندوق رای حاضر شدند، واقعا اعتقاد به رای دادن نداشتند اما حسب اصرار، تشویق و ترغیب اصلاح‌طلبان بود که حاضر به مشارکت مجدد در انتخابات شدند. من به‌عنوان کسی که نقش قابل توجهی در زمینه‌کنشدن مردم‌برای حضور پای صندوق‌های رای و انتخاب حسن روحانی داشتم، اظهار شرمندگی می‌کنم.

محسن هاشمی، رئیس شورای شهر تهران در سرمقاله روزنامه سازندگی ۱۵ مهر ۹۸
اصلاح‌طلبان با شعارها و ذهنیت ایده‌آلیستی و آرمان‌گرایانه وارد مناصب انتخابی و اجرایی می‌شوند، اما پس از پیروزی نیز از فضای ذهنی آرمان‌گرایانه خارج نمی‌شوند و به‌دلیل فاصله داشتن از واقعیت‌ها و عمل‌گرایی، در اجرا موفق نمی‌شوند و زمانی که با احساس ناامیدی و نا رضایتی توده مردم روبه‌رو اجتماعی خودمواجمی شوند، به‌جای تجدیدردمسیر گذشتنه به‌کناره‌گرفتن از میدان‌ای می‌دیندشندواین چرخه‌بازهم تکرار می‌شود.

را جلب کم‌فروغی اصلاح‌طلبان کردند. پیش ازظهر شنبه به‌عنوان آخرین روز مهلت ثبت‌نام، رسانه‌ها گفتند محمد خاتمی، رئیس دولت اصلاحات دست به تلفن شده و در حال تماس با چهره‌های مختلف جریان اصلاح‌طلب ودعوت آنها برای ثبت‌نام‌است، خبری که به‌واقع نمونه قابل‌تاملی از به‌هم‌ریختگی تشکیلاتی و تلاش خاتمی برای ساماندهی در آخرین لحظات است. دراین‌باره و با توجه به اینکه اصلاح‌طلبان طی روزها وهفته‌های منتهی به ثبت‌نام بارها ایده‌هایی مانند تحریم یا ثبت‌نام مشروط را کنار گذاشته بودند و از طرفی اقدام محمد خاتمی هم موید این است که بنایی برای عدم ثبت‌نام هماهنگ شده وجود نداشته و درست برعکس، از سوی راس این جریان اراده بر شرکت و حضور پرتعداد بوده، حداقل می‌توان به این نتیجه رسید که در اتفاقی که رخ داده‌است بررسی صلاحیت‌های شورای نگهبان کمترین اثر را داشته و باید به‌دنبال دلایل دیگری بود.

الف: انفعال حاصل از عملکرد
اول: روزی که اصلاح‌طلبان، محمدرضا عارف را از میدان بدر کردند و چهار سال بعد اسحاق جهانگیری را خرج رای‌آوری روحانی، شاید گمان نمی‌کردند عملکرد روحانی آنقدر ضعیف باشد که بزرگ‌ترین ریزش بدنه اجتماعی را برایشان به‌همراه بیاورد. شکست برجام، مشکلات اقتصادی ریشه‌دار ونه‌پایان اقداماتی ازجمله شوک

سیاست

چرا اصلاح‌طلبان در فضای انتخابات منفعل شدند؟

گروگان‌های سیاسی «تکراری»

هنوز است بسیاری از آنها گنمانند و بعضا هیچ فعالیت موثر یا حتی خبرساز ی در مجلس نداشته‌اند.

سوم: شورای شهر یک‌دست اصلاح‌طلب تهران که هیچ اثری از تاثیر شورای نگهبان در جریان حضورشان دیده‌نمی‌شود، طی سه سال گذشته فاقد حداقلی از عملکرد جدی و موثر در شهر تهران بوده‌اند و بزرگ‌ترین دستاوردشان انتخاب چندباره موقت برای شهرداری یا پختن بوده‌است. مرور کارنامه آنها گویای این است که بیشترین مصوبات آنها درباره نامگذاری خیابان‌ها، میادین، کوچه‌های تهران و کارهایی این چنینی بوده و تحقیقا هیچ پروژه عمرانی یا حتی فرهنگی -اجتماعی قابل توجهی را کلید نزدند یا به‌سرانجام نرسانده‌اند. آنها البته با وجود اینکه در جریان تغییر و تحولات ساختمان بهشت، هرابر یک چهره کاملا اصلاح‌طلب را انتخاب کرده‌اند اما رابطه حسنه ومنجر به یک همکاری موثر با شهرداری نداشته‌اند و این روزها نیز نقدهایشان به شهرداری تهران آنقدر بالا گرفته که گویی حاجی اصلا اصلاح‌طلب نیست و اعضای شورای شهر نیز او را انتخاب نکرده‌اند. این شرایط نهایتا به‌صورت مشخصی اصلاح‌طلبان را منفعل کرده و حتی فعالان میدان‌دار این جریان را از درانداختن رهابرد موثر و پیش‌برنده عاجز کرده‌است.

ب: چندهدستگی و تشتت

مجموعه شرایطی که وضعیت کنونی را برای اصلاح‌طلبان طی

در اینکه فراکسیون امید عملکرد در حد انتظاری نداشته‌است، هم‌نظر هستند.

سیدمحمد خاتمی در جمع اعضای فراکسیون امید ۱۵ اسفند ۹۷

وضعیت کنونی نتیجه برخی سیاست‌ها وجهت‌گیری‌هاست که باید اصلاح شود. هم در ساختار و هم در رویکرد اشتباه و اشکالاتی وجود داشته‌است. امروز من از سوی مردم با این سوال مواجهم که ما را کثاندید پای صندوق رای، یک مورد نشان دهید که راستای اصلاحات واقعی باشد. دیگر خیلی سخت‌است که به‌مردم بگوییم بیا بیداری بدهید. آیا فکر می‌کنید در دور آینده انتخابات به حرف من و شما مردم پای صندوق‌ها خواهند آمد؟ بعد می‌دانم.

عبدالله ناصری در گفت‌وگو با نامه‌نیوز ۱۷ آذر ۹۷
مجلس فعلی ظاهرا با دولت همسواست و بزرگ‌ترین اشتباه این مجلس این است که از حدود سه‌سال گذشته در مقابل اشتباهات دولت موضع نگرفت و علت آن نیز به این امر برمی‌گشت که بیش از ۵۰ درصد نمایندگان تمامی فراکسیون‌ها به فکر کشور نیستند و برای کاسبی به مجلس آمده‌اند و به‌دنبال منافع اقتصادی خود هستند.

عبدالله نوری در دیدار با اعضای شورای مرکزی مجمع زنان اصلاح‌طلب ۲۵ آذر ۹۷
درخصوص اوضاع واحوال امروز اصلاح‌طلبان میان افکارعمومی، بسیاری از مردم به عملکرد و کارآمدی‌شان خصوصا در مناصبی که با رای آنها به دست آورده‌اند نقدهای جدی دارند. ما نیز می‌دانیم موانع ومشکلاتی خارج از اراده اصلاح‌طلبان وجود دارد ولی نمی‌شود مشکلات، اختلافات و نا کارآمدی‌های درون نیروهای اصلاح‌طلب موجود را بینیم و همه‌چالش‌های موجود را به مشکلات بیرونی و عملکرد جریان مقابل اصلاحات ربط دهیم.

احمد حکیمی پور، در گفت‌وگو با روزنامه آرمان ۳۰ آذر ۹۷
شورای شهر پنجم بیش از آنکه در گیر محتوا شود، درگیر شکل شده‌است. شورای شهر تحت‌تاثیر فضایی است که رسانه‌ها پیرامون مدیریت شهر تهران ساخته‌اند. در نتیجه شورای شهر برای مردم تهران فعالیت نکردند، بلکه برای رسانه‌ها و فضای مجازی و به تبع آن گروه‌های تلگرامی کار کرده‌اند. شورای شهر پنجم بیش از آنکه درگیر محتوا شود درگیر شکل شده‌است. اعضای شورای شهر فاقد تجربه کافی در زمینه مدیریت شهری هستند، به‌همین دلیل موضوع را ساده‌فرض کرده‌اند. به‌همین دلیل نیز زمان زیادی طول کشید تا شرایط مدیریت شهری را درک کنند.

سید محمد خاتمی-مرداد ۹۷
ضعف‌ها و بی‌برنامگی‌ها و حتی عدم اجرای برنامه‌های مصوب را نمی‌توان به گردن رقیبا انداخت، این چاره کار نیست. باید مسائل حل شود. چه کسی یا چه چیزی مانع ترمیم کابینه‌وروی کارآمدن یک کابینه کارآمد، قوی، توانمند، متخصص دلسوز است؟ حتما نقص‌هایی وجود داشته که امروز با این وضعیت مواجهیم. مانع

۲

سه سال گذشته ایجاد کرده، نهایتا کار را به آنجاساند که علاوه‌بر انفعال سنگین، نقدهای درونی درباره چگونگی راهبری این جریان بالا بگیرد. به‌خاطر بیابوردی نامه‌جوانان اصلاح‌طلب را خطاب به محمد خاتمی درباره نا کارآمدی شورای عالی و اعضای آن. بعدها البته با تشدید مشکلات سمت‌وسوی این انتقادها از محمدرضا عارف به‌عنوان رئیس شورای عالی به سمت محمد خاتمی هم‌رفت، چنانکه نقد تصمیمات وی چندین بار به‌ویژه از سوی کارگزارانی‌ها و برخی از اعضای شورای عالی مطرح‌شد و بزنگاهی چون سازمان تعیین لیست نهایی اصلاح‌طلبان یا همان سرا، به اوج خود رسید. در ادامه همین وضعیت چنددستگی وتفاوت‌نظرهای مختلف میان فعالان اصلاح‌طلب آنقدر تشدید شد که کارگزارانی‌ها روز شنبه حرف آخر را زدند و به‌صورت رسمی از علی‌الریحانی برای ثبت‌نام در انتخابات دعوت کردند. روز یکشنبه هم که اولین شماره بعد از ثبت‌نام را منتشر می‌کردند روزنامه‌ای بدین تیترا به گیشه‌ها فرستادند: اقدامی عجیب که در توضیحش محمد قوچانی سردبیر این روزنامه نوشت: «امشب برای نخستین بار عاجز شدم از تیترا زدن برای خبر کسالت‌باری که ناگزیر بودم بر صفحه یک «سازندگی» بنشانم: نه اینکه به‌رسم این روزگار از انتخابات عبور کرده باشم، بلکه بدان سبب که بی‌کفایتی شورای عالی اصلاح‌طلبان در راهبری انتخاباتی آنان را باید روایت می‌کردم. آقای عارف فکر کردند چون خودشان نامزد نمی‌شوند نیاز نیست در مقام رئیس شورای عالی اصلاح‌طلبان از دیگران دعوت کنند. نمی‌توان هم اپوزیسیون بود و هم چشمی به حاکمیت داشت. این «آغاز یک پایان» است. «آغاز پایان اصلاح‌طلبان» خسته و نااستواری که فقط در زمین همواری توانند سیاست‌ورزی کنند. ما به یک شکست نیاز داریم تا به خوداییم و اصلاح‌طلبی را اصلاح کنیم. ما اصلاح‌طلب می‌مانیم، حتی اگر در اقلیت باشیم. این بی‌تدبیری است که ما را اقلیتی می‌کند، نه رای اکثریت.»

در آخر باید به این مساله هم اشاره کرد که این وضعیت الزاما به‌معنای ارانه‌چندین لیست در تهران و ازهم گسیختگی در روزهای منتهی به انتخابات نیست، چرا که این درد با ریزینی و رقیب‌تراشی قابل اصلاح است و از این منظر رقیبان نباید به آشفنگی ظاهری اصلاح‌طلبان دل خوش کنند و انتخابات را تمام‌شده تصور کنند ولی در عین حال نکته قابل‌اعتنا این است که این جریان در فرآیند گرفتن رای از مردم و آنجا که جامعه عملکرد آنها را با وعده‌هایشان مقایسه می‌کند، دارای چالش است و این چالش برای دیگر گروه‌های سیاسی هم تا حدودی مفروض است و بر همین اساس باید گفت شرایط کنونی به‌صورت محسوسی برای هیچ‌یک از دو جناح اصلی کشور برتری ویژه ایجاد نمی‌کند و این الگوی کش سیاسی، سازماندهی سیاسی ونحوه ارتباط با بدنه مردم و در راس آنها ایده‌های نوین حکمرانی برای نیل به تغییر است که سرنوشت انتخابات را مشخص خواهد کرد.

روایت اصلاح‌طلبان از چالش ناکارآمدی

در کنار عامل بهم‌کار دگستی، ما نمایندگان را هم داشته‌ایم که تخلف مالی نداشته‌اند، اما در این دوره عملا کاری نکرده‌اند و حمایت اصلاحات را به‌خاطر حضوری تاثیرشان زیر سوال برده‌اند.»

علی مطهری در گفت‌وگو با روزنامه ایران

به‌نظر من آقای عارف باید از افراد با تجربه‌تر سیاسی نیز در اطراف خودش استفاده می‌کرد نه صرفا آدم‌ها و چهره‌های جوان و کم‌تجربه. در انتخابات هیات رئیس‌مسال چهارم مجلس این موضوع قرار گیرد که این عملکرد ناامیدکننده فراکسیون به اعضای که به‌عنوان لیست امید به مجلس راه یافته برمی‌گردد یا رهبری فراکسیون امید یعنی عارف یا در یک سطح کلان‌تر، یعنی رهبری اصلاحات و اصلاح‌طلبان.

صادق زیباکلام- ۲۹ مرداد ۹۶

این ۱۱۰ تا ۱۵۰ نماینده‌ای که به‌عنوان فراکسیون امید و نزدیک به اصلاح‌طلبان در مجلس دهم جمع شده‌اند، طرف این دوسال گذشته به‌هیچ‌وجه کارنامه خوبی به‌جان گذاشتند، البته به‌جز چند نفر انگشت‌شمار. عملکرد فراکسیون امید را از بسیاری جهات می‌توان ناامیدکننده خواند. البته باید این موضوع مورد بررسی قرار گیرد که این عملکرد ناامیدکننده فراکسیون به اعضای که به‌عنوان لیست امید به مجلس راه‌یافته برمی‌گردد یا رهبری فراکسیون امید یعنی عارف یا در یک سطح کلان‌تر، یعنی رهبری اصلاحات و اصلاح‌طلبان.

منصفی کوآکیان در گفت‌وگو با روزنامه آرمان ۱۹ خرداد ۹۷
لیست امید از ابتدا به‌درستی بسته نشده‌بود. شرایط به‌شکلی بود که هر کسی در حوزه انتخابی خود دشنام بیشتری به احمدی‌نژاد می‌داد، اصلاح‌طلبان از آن دعوت می‌کردند که در لیست حضور داشته باشند. در نتیجه از همان ابتدا رویکرد صحیحی در ارائه لیست انتخاباتی اصلاح‌طلبان صورت نگرفت. شرایط به‌شکلی است که برخی دوستان مادر صحن علنی مجلس به‌عنوان موافق صحت می‌کنند اما در نهایت به‌عنوان مخالف رای می‌دهند و در مقابل نیز برخی مخالف صحت می‌کنند و به‌عنوان موافق رای می‌دهند. این در حالی است که اگر نمایندگان براساس برنامه‌ریزی فراکسیون رفتار می‌کردند، چنین اتفاق‌هایی رخ نمی‌داد.

قدرت‌الله علی‌خانی در گفت‌وگو با روزنامه آرمان ۱۰ مهر ۹۶
خیلی شفاف و بی‌برده عنوان می‌کنم که اصلاح‌طلبان به‌صورت اسمی در مجلس دهم حضور دارند و در عمل اصلاح‌طلبان نماینده‌ای در مجلس ندارند. سران فراکسیون امید به جاهایی نایب وصل هستند که نمی‌توانند بهتر از این عمل کنند. بنده به‌صراحت عنوان می‌کنم برخی توانایی مدیریت فراکسیون امید را نداشتند و همین مساله سبب یأس و ناامیدی بین اصلاح‌طلبان شده‌است. برای وخیم‌تر نشدن اوضاع، هیات‌رئیسه فعلی فراکسیون امید به‌صورت دواولیه ان‌کاره گیری کنند تا هیات‌رئیسه جدیدی برای فراکسیون امید تشکیل شود.

سعید جباریان در گفت‌وگو با تسنیم

روحانی به‌بسیاری از وعده‌هایش یاخواست یا نتوانست عمل کند ولی الواقع زمانی که از خود عبور کرد، طبعی‌بخشی از اصلاح‌طلبان هم ناگزیر با ایشان زاویه پیدا کردند.